

Hurskalljag rösta?

Tidevarvet tar stickprov på riksdagskandidaternas ställning till vårt program.

Statlig affärsbank.

Ett svar till dr Karin Kock av Elisabeth Tamm.

Kvinnornas upplysningsmöte.
Av C. H.

Minnesord vid Augusta Lithners bår.
Av Honorine Hermelin.

Sven Stål:

Teaterkrönika.

Med detta nummer av Tidevarvet som bilaga ett brevkort, för vilket vi bedja våra läsare uppgiva namn och adress på personer som kunna vara intresserade av att lära känna Tidevarvet. Vi emotte tack-samt korten åter — ifyllda — och sköta sedan under några veckor sådana provnummer till de uppgivna adresserna.

Vad har hänt?

FULLSTÄNDIG POLISRAPPORT om Kreuger-falsarierna föreligger nu. Där skildras icke endast hur Kreuger själv drar en värld vid näsan, utan även meddirektörernas syndaregister uppräknas och nagelleras. Rapporten kommer för ovanlighetens skull att tryckas. Den blir säkerligen en svår konkurrens till dr Bjerres snart utkommande studie över storförbrutaren.

Allmänhetens intresse för personen ifråga visar sig även de priser, som åtskilligt av hans lödore betingar, särskilt de mera pikanta sakerna.

VECKANS TILLDRAGELSE framför alla andra är dock frispektaklet i Tyskland. Riksdagen sammanträdde som bekant den 30 augusti. Öppnad av Clara Zetkin, som ålderspresident, en nationalsocialist Goering väljes till talman, presidiet uppvaktar rikspresidenten och första sammanträdet äger rum den 12 september.

Alla vet, att rikskanslern v. Papen går med Hindenburgs upplösningedekret på fickan. Det märkliga inträffar nu, att innan Papen hinmer meddela riksdagen detta, har riksdagen passat på att på grund av den sista nödförordningen ge riksregeringen ett misstroendevotum med den lika enastående som förkrossande majoriteten av 513 mot 32. Rikskanslern som förgäves anhållit om ordet — men först under omröstningen — kastar upplösningedekretet på talmannens bord och lämnar i vredesmod salen åtföljd av sina baroner. Han rasar i radio över att riksdagen som hörde på Clara Zetkin, en kommunist som varit i Moskva, ej ville höra på honom. Frågan är nu: Är riksdagen upplöst eller icke? Är regeringen störtad eller icke? Statsdomstolen får avgöra. Och livet går sin gång.

Veckovakalen

Två samhällsfrågor som kräva radikal behandling.

Elisabeth Tamm:

Jordpolitik.

För det ekonomiska livets nydaning erfordras: EN JORDPOLITIK byggd på ny äganderättslag — att gälla vid sidan av den gamla — med årtlig och förtyerlig besittningsrätt på obegränsad tid mot årtlig avgäld varigenom jordvärdet regleras, spekulation i stigande jordvärde förhindras och jorden göres åtkomlig utan kapital.

Ett ändamålsenligt organiserat varuutbyte inom landet och mellan folket.

En statlig affärsbank med kapitalplacering i jord med låg men säker ränta som den enda affärsbank för vilken statsmakterna ikläda sig ansvar.

Radikala Gruppens program.

Jordpolitik är en sak! Jordbrukare en annan! I valtider gäller det att vinna jordbrukarnas röster genom ett program, som förespeglar dem största möjliga vinst — alldeles särskilt när modernärningen bara ger förlust, och de flesta jordbrukare äro på fallrepet. Därför är det ganska lönlöst att då tala om jordpolitik, en jordpolitik, som skulle kunna lösa de problem, jordfrågan just nu förelägger oss.

Dock — ett radikalt program kommer ej förbi jordfrågan. Må de härnude synpunkterna därför i korthet anföras än en gång.

Jordbruket har fått sin beskärda del av den allmänna depressionen. Men jordbrukets synnerligen svåra ställning beror inte bara på de dåliga priserna. Den har uppstått — det må utpreppas tjäls någen lysnar — genom kristidens spekulation i stigande jordvärde och därav följande skuldsättning av jorden, skulder som inte kan betalas när jordvärdet sjunkit.

Därför kan jorden inte bära priset på dess produkter. Läget kräver förhändring av spekulation i jord under goda tider, vilket ovillkorligen förr eller senare undergräver jordbrukets ställning. Lika oegentligt är spekulation i jord till högre städer och samhällen. Tiden är inne för en ny äganderättslag — att gälla vid sidan av den gamla — med årtlig och förtyerlig besittningsrätt på obegränsad tid mot årtlig avgäld. Härigenom regleras jordvärdet av samhället. Vi ha en sådan lag i Åborätten av 1926, men den är föga känd och ännu mindre tillämpad och borde med fördel uppgå i en

ny, förenklad äganderättslag. Samhället skulle i så fall erbjuda två former för att besitta jord, dels den gamla vara även jorden ingår, dels den nya, som omfattar byggnader, brukningsrätt och markförbättringar. Den senare, d. v. s. den nya äganderättslagen, har också en annan stor fördel, den tillgodoser på ett bättre sätt än den hittills gällande arrenderätten, att jord finns tillgänglig att bruka, utan erläggande av köpskilling för äganderätten. Att detta är nödvändigt därom tala både det faktum, att en fjärdedel av Sveriges jord brukas av arrenderotare, ävensom all den skuldsatta jord, vars brukare i själva verket ej ha råd att vara ägare.

Till en sund jordpolitik hör givetvis också ett ändamålsenligt organiserat varuutbyte. Även om något sådant förefaller självklart för alla, går det ändå till så, att överflöd av produkter förstöras eller slumpas bort till underpris på vissa håll samtidigt som massor av människor svälta och lida nöd. Och producenten och politici ta alltjämt i stor utsträckning sin tillflykt till tullar och all slags protektionism i stället för fri handel och fritt utbyte.

Slutligen må det framhållas, att en lösning av jordfrågan — ej en tillfällig ökning av jordbrukarnas inkomststat — väsentligt skulle inverka på den ekonomiska krisen. Jorden är dock det fasta kapitalet, lågt understandom och låg ränta ger den, men den låter sig ej flyttas eller förintas av människohänder och, trots allt är det den, som ger folket bröd.

Och nu väntar vi på nästa operett.

Av SVEN STÅL.

Var fågel drillar efter sin näbb på står ordspråk och av de fåglar som i höst hävt upp sina stämmor till sång, är det inte alla som närmare studerat sångkonstens inte alltför lätta skola, och än färre är det som rättat läten efter näbben.

Vasateatern har klokt nog kallat »Vita Hästens» för lustspel med »musik» och dymedelst hållit vad titeln lovar. Sängen bestod den del av publiken som nynnade med i de vackra melodierna, men uppe ifrån scenen förråd sig inte många

svenska toner och de tyrolska joddelfragment som fyrvrakade ut över oss fördunklade på intet vis min uppfattning om kloratur. Gösta Ekman mening med att framföra detta tämligen värdelösa stycke — d. v. s. i hans hand värdelösa — förklarar ingalunda resultatet. Intrycket är svagt över hela linjen, operettisternas förtvivlade kamp om operett-herravälde övertygade utslutande om den goda viljan. Lyckligtvis var spelglädjen så omedelbar att man översåg (Forts. å sid. 4.)

Honorine Hermelin:

Den mäktiga skolan.

SKOLUNDERVISNINGEN BYGGD PÅ DEN VÄXANDE MÄNNISKANS BILDNINGSGREHÖV UNDER OLIKA UTVECKLINGSSKEDE.

Möjlighet för alla till examensfri åtta- eller tio-årig skolning med avgångsbetyg. Skolplikt under åtta år.

Fria skolor jämställas i fri tjänst med statens. Den fria tjänsten och den fria skolgången möjliggjord genom en skolpenning, d. v. s. i stället för avgiftsrika genom en statlig insats för varje barn användbar endast för uppfostrings- och utbildningsändamål, vare sig i statskola eller privat-skola. Möjlighet att uttaga de två sista årens skolpenning under en senare åldersperiod, om den blivit obrukad under en föregående.

Radikala Gruppens program.

Tiden får ej längre försittas och onödigt många unga generationer offras innan den nödvändiga grundändringen av skolundervisningens plan blir verkställd. I tal och skrift, i reformpedagogiska kretsar och enstaka reformskolor samt icke minst i allmänna uttalanden i våra skollagar ges uppslag och yrkanden, ansatser eller tydliga teckningar till sådan grundändring. Men trots att på dessa teckningar och försök nedlägges så mycken klarhet och energi, tycks det som om de ägde förvänande ringa kraft att tränga sig fram till livskraftig och genomgripande verksamhet. Detta måste bero på att vägen till förverkligandet är spärriad, och spårren heter enligt vår mening

examenstrycket.

Examenstrycket utstrålar från studentexamen, som fått sin karaktär och sin glans i egenskap av inträdesprövning till universitet och högskolor. Det kan vara värt att citera ett ord från en nybakad student, då dagens festlighet var till ända: Ja, så har man förstört ett helt dyrbart år för en enda dag. Vi har haft så bra lärare och kunde fått lära oss mycket roligt, men hela året har ju bara varit repetition av det som man ändå glömmier.

Men värst är att trycket från studentexamen forplantar sig till alla underliggande examina och »prövningar» och är dagligen närvarande i det.

slaveri under kursplanerna

som trycker barn och lärare ända från småskola och folkskola och kramar musten ur deras arbetsglädje och arbetsresultat. Examenstycket, inte minst som slaveri under Årskurserna, verkar alltid på samma sätt: års arbete offras för en dag. Kan bara till en viss tidpunkt ett visst kunskapsmått framläggas och uppvisas, så må det vara hänt om »skunkaperna» är av sådan halt att de snart förflyktigas och om under vägen aldrig så mycken arbetsglädje och arbetsförmåga blivit förstörd och den slufva befallningen är ångsan och leda inför böcker-nas och studiernas värld. Alla läxför-

hör, alla prov och skrivningar måste ju syfta till att peta fram det svåraste, det lättast förbedda, med ett ord det man inte kan — ty det kunde ju hända i slutprövningen att just detta efterfrågades!

Det är morgondagens långsamt mördande skugga som examenstrycket kastar in över varje dag i den växande ungdomens liv. Skuggan är så utbredt att det går till fläta, ifall man inte vill se, att icke märka den. Men den är därför inte mindre ödesdig. Vi vet att all inre tillväxt sker genom att dricka djupt och lugnt ar det som ögonblicket bjuder och sedan med full arbetsintensitet, med ro och kraft föra ett resultat fram ur ett intryck, som föddes i ögonblicket.

Det kan aldrig nog framhållas, beaktas och beivras att som fortsättning på botenskolan, som för

det överväldigande flertalet barn slutar i 13-årsåldern,

bjuds åt alla gossar och den stora massan av flickor såsom icke yrkesbetonad skolbildning endast examenskolan. För de flesta och särskilt för dem som är hårdast pressade av besvärliga ytterförhållanden, exempelvis långa tåg- eller bussresor, är det examenskolan i dess mest förordande form — den 4-åriga realskolan — som är den enda möjliga. — På fyra år skall två eller tre nya språk läras grammatikvägen, med allt vad detta innebär av fördomjuleker och förtvivlan, och dessutom allt övrigt som folkskolan rimligt nog måst lämna, bland annat allt som kallas världshistoria, litteraturhistoria och litteratur med därtill hörande ordförråd. Allt skall pressas in under dessa mellan lust och otal högsnånda övergångsår. Det som skulle kunna brukas för de ge näring och riktning för arbetslust, initiativ och idealbildning vräks in mellan pluggglänsningens valsar för att malas fram till det slutliga enda målet: examen.

Det är främst denna skola — naturligtvis tillsammans med folkskolan och dess påbyggnader — som måste ersättas med en 8-10-årig examensfri skola för alla. Ett gott avgångsbetyg från en tio-åring (Forts. å sid. 4.)

Läckert och hälsosamt är smörgåsbrödet

UPLANDSKUBBEN

I hygienisk förpackning hos Eder handlande.

Undvik efterapningar!

Begär uttryckligen Uplandskubben!

TIDEVARVET

REDAKTIONSKOMMITTE: Elin Wägner, Elisabeth Tamm, Ada Nilsson, Honorine Hermelin.

REDAKTÖR: Carin Hermelin.

ANSVARIG UTGIVARE: Ada Nilsson.

Utkommer varje helgfri lördag. Sussplan 1-3, 2 fr., Stockholm. Tel. N. 4842.

ADVOKATER

Ledamöter av Sveriges Advokatsamfund

Eva Andéns Advokatbyrå. Inneh.: Eva Andén. Herkulesgatan 14 (i. d. L. A. Vattug.) Tel. 75 75, 75 76 STOCKHOLM

Specialitet: Familje- och arvssaker. Bättreändringar och testamenten, förvaltningsuppdrag. Även skriftliga förfrågningar.

TANDLÄKARE

Tandläkare

Eva von Heideman

Mottagning enligt överenskomme. Östermalmsväg 5, 3 tr. Tel. 736 54.

Tandläkare

EMIL LINDBLADS PRIVATKLINIKER

Stockholms största och modernaste tandläkarbyrå för alla samhällsklasser.

Östermalmsväg 16. Tel. 728 50, 728 70

Kungsholmen: Hantverkarg. 37. Tel. K. 37, K. 37 38 (Barnstygghuset v. Kungsholms Lärarev.)

Mottagn. 8.30-9, 1.30-2, 6-7. Tandvård behandlas hela dagen 8-7

Lördags- och söndagsmottagn. 2. Kostnadsfri rådgivning. Endast exam. tandläkare.

Alma Axelssons FÖRLOSSINGSHEM

LINNEGATAN 19

Mottager inackord. även för längre tid. Tryggt och ögyn. vålrök. Tel. 778 24.

Liliesjöss

Parfyeri- och Sjukvårdsaffär STOCKHOLM

Butiker: Fridhemsgatan 16 - Tel. Kh. 59 82. Hantverkargatan 85 - Tel. Kh. 50 82. Sveavägen 109 - Tel. Va. 170 25.

Aderbräckstrumpor - Hälfotsinlägg - Maggordlar - Bräckband - Sannitets- och Förbandsartiklar - Katalog gratis.

Frälsningsarméns Alkoholisthem

Kurön

(Antjuter statsbidrag)

Två timmars ångbåtsresa från Sthlm.

Projekt och övriga handlingar såndes från Socialsekreteraren, Östermalmsväg 24, Stockholm.

Klockarebolagets

Begravningsbyrå, Skepparegatan 39. 734 36, N. 60 98. Fyller: S:t Paulsg. 15. Sö. 30 87. Agnec. 40. Kh. 335 28.

Den 17 Sept. 1932.

Hur skall jag rösta?

Hur skall jag rösta, det är den fråga vi snart alla ställas inför. Fler-talet gå medvetet eller omedvetet, vil-ligt eller ovilligt med partierna, svä- rera sig för spörsmålet för dem som ej kunnat ansluta sig till något parti.

Detta krashernans valår är sannolikt också betydelsefullt för framtiden. Nu komma även den borgerliga samlingens frukter att sköras. Mer än någonsin förefaller det, som om samhället skulle dela upp sig i två väsentliga klyftor. De ha kanske inte enbart olika intressen utan delvis samma när det gäller detta livets s. k. goda. Men den ena tar mera sikte på det kommandes nöd-vändighet och rätt, den andra på det bestående värdet. Och så skiljas de åt. Där är det första valet. Var hör man rättligen hemma?

Sedan! Finns där kandidater, som man vill ge sin röst. Vilken ståndpunkt ha de till tidens aktuella frågor, och med vilken personlighets-tens makt kunna de göra sin mening gällande eller stå för en åsikt. Det är ändå de enskilda människorna det hela beror av, det har tiden visat. Var och en må rösta efter sitt sam-vete. Man kan inte göra mer, men det är svårt nog ändå.

Tidevarvet har lagt fram ett radikalt program. Det överensstämmer i flera punkter med det socialdemo-kratiska, men det är icke socialistiskt utan radikalt. Detta program gör inte anspråk på att vara fullkomligt eller i alla detaljer utformt. Det är bara ett ärligt försök att på den grund, som finns, vilja följa de nya krav, som tiden ofrånkomligt ställer på vår generation. Och det är upp-gjort med tanke på att programmet skall skapas efter hur frågorna böra lösas, icke för att locka röster. Där-för är det icke ett populärt program, och även om många skulle samtycka i sak, hade det ej rönt någon fram-gång, om det utsätts för i valförel-sen. Icke nu! Men det kommer kanske en dag när det finns rum för ett radikalt program även i Sverige. Det kanske t. o. m. kommer en dag, då politiken anser det politiskt att gå rättsfärdighetens väg. Därförutan kommer i varje fall aldrig ett bättre samhälle.

Sthlms. Allm. Gymn. Avd.

S.A.G.A.

Motionsgymnastiken

börjar torsd. d. 15 och fred. d. 16 sept. Alla åldrar! Alla tider! Alla stadsdelar! Uppl. S. A. G. A:s exp. Kungsgat. 65 kl. 2-5 e. m. Tel. 154 64. Gymn.-blad gratis i bokhandeln inneh. alla nöd. oppl.

Bagarstugan

HORNSGATAN 37. Tel. Söd. 70 00. FOLKUNGAGATAN 65. " " 73 37. GGÖTATAN 52. " " 335 09

Statlig affärsbank. vid Augusta Lithners bår

Svar till dr. Karin Kock.

I sitt uttalande i föregående veckas nr av Tidevarvet, utgår dr. Karin Kock troligen ifrån, att den statliga affärsbanken, som i programmet förordas, hade till ändamål att ge kredit åt jordbrukare. Vore det långt ifrån oss att vilja öka den redan alltför vidsträckt kreditförelsen, som bringat så mycken olycka! Och jag har därför velat framhålla, att den statliga affärsbankens syfte i stället är att förekomma det numera lika vanliga som beklagliga händelseförloppet, att när en privatbank står på huvudet, träder riksdagen genom enastående, d. v. s. låter oss alla betala. En statens bank skulle ge låg men säker ränta, för den allena-vore staten ansvarig. Den, som sedan ville spekulera, för att få högre ränta, finge hädanefter — och rättligen — göra det på egen risk och räkning. Bankens förtjänst borde placeras i jord, som skulle utlännas enligt den i programmet omtalade nya äganderättslagen, där samhället förblir ägare till jorden, vilken således icke kan belånas. Hypoteksbanken och hypotekslåningarna, som dr. Kock tydligt ser så förestår, får bli en tillflyktsort för de »rika» jordbrukarna, vilka i råd att äga jord och utveckla den. Jordprogrammet för övrigt är icke him-tat från England, utan avpassat efter det svenska jordbrukets skulder och dess förhållanden.

Fogelstad den 12 sept.

Elisabeth Tamm.

De trettio Kvinnoorganisa-tionernas

politiska upplysningsmöte i måndags hade samlat stora Konserthusen full av en synbarligen högt intresserad kvinnopublik. Tyvärr räddade inte detta från det intryck av politisk osjälvständighetsförklaring som mötet gav — snarare tvärtom. För det första uppmann kvinnorna att sätta in kvinnor i riksdagen, men av de sex talarna på mötet är cirka hälften säkra om att aldrig komma in. Det är under sådana förhållanden ingen uppmuntran att få påpekat för sig att kvinno-rnas antal i Stockholms överstämtes må-nens med 55,000 eller att de kvinnliga väljarna utgör mer än hälften av den sam-lade väljarkåren. Att i största allmänhet söka stimulera kvinnornas politiska in-tresse och önskan att väja in kvinnor, oberoende av ålder, medan deras kandidater fortfarande väljer sig med ovalbara platser verkar inte övertygande.

För det andra hade man önskat att denna världiga kvinnoförsamling att den strax före ett val i en så sällsynt spän-nande tid skulle ha brytt sig om något annat än sina egen löner och tjänsteställ-ningar. Det intrycket fick man, att det här framförallt gällde sådana renodlade kvinnointressen, en diskussion om behö-righetslagen, som bättre hade hört hem-ma vid något annat tillfälle. Om det är svårt att med mötets »överpolitiska» ka-raktär komma några andra frågor av-görande på liv, bevisar ju detta det nämligen i en sådan allmän upplysning m., när det framförallt gäller åsikter.

Naturligen hindrar inte detta att en hel del värdefulla synpunkter framfördes, t. ex. av fru Ellen Hagen, de frisnades talare, som i sitt schvungfulla anförande påpekade den principiella betydelsen av att kvinnorna med målmedvetenhet delar i det politiska livet, eller av den liberala kandidaten dr. Karin Kock i hennes för-klaring om det ekonomiskt viktiga i att ett lands kvinnor — liksom fallet i stort sett varit i Sverige — allmunt arbetar utom eller inom hemmet, i stället för att utgöra en arbetsfri klass.

Fru Elvira Duhlgren, Sveriges kommu-nistiska parti, betonade att alla ekono-miska och politiska riksdagsfrågor berör män och kvinnor i lika hög grad. Som en särskilt viktig fråga drog hon fram

Minnesord vid Augusta Lithners bår den 8 september 1932.

Det lämnades ett stort tomrum då Augusta Lithner gick bort. Snart har trettio år gått sedan den julniddag då det var min tur att sällas från Brummerska skolan med en avgjör-de klass, där hon haft mångårigt före-sättdarinneskap. Men som i går minns jag hur hon då gav oss ett lösenord till avsked, och i det här åttioårsminne hon själv för sin del givit ett allmerta strålan-de förverkligande. »Kom ihåg att vad som är händer», sade hon och anknöt så till ett citat ur Heidenstams Fångarna i Tobolsk, »så måste vi mitt i eländet kunna ta Sibirien och hela världen i famn och vara så hurtiga att det blånker!» Under dessa många år, icke minst efter skolfreden — och här vet jag att jag talar å många vägnar — har genom olika ske-den och svårigheter alltid hos henne funnits en springande punkt, en värme-punkt av friskt och starkt intresse, värns uttryck kunde vara kritik eller uppmun-tran eller ord som dessa: Vet du, jag är för närvarande så intresserad av... eller: Vet du, jag har så roligt...

Allt större, allt djupare och vidare och därför allt mildare blev under årens lopp den gåva som alltid var hennes starka-ste, fast den naturligt nog bodde vägg om vägg med sin egen motsats — förmå-gan att positivt kunna uppskatta, kunna tycka att saker var bra och hoppgivande, att hon själv hade det bra och hade ett roligt arbete, att det bästa skedde henne, att det goda är att lita på såsom tillva-rans grund.

Den tanken gör sig nu för tiden ofta gällande, att den bästa läraren är den, som själv kan tråda åt sidan för barnens egen verksamhet och självstyrelse. Men det är min övertygelse, att på vilka väg-pedagogiken än går fram, men i syn-nerhet där självverksamhet och självsty-relse får komma till sin rätt, ernäs inget-ting — eller saker i stället skulle så — om icke främst i arbetet står lärarpersonlig-heten, som vet att hennes ofrånkomliga ämbytte är att ge de färgrika, klangfulla, förlösande orden. Detta visste Augusta Lithner och hon kunde frammana själv-verksamhet och självstyrelse långt innan orden låg på allas läppar. Hon visste att man måste avvakta den rätta tiden och den mogna ögonblicket, men att då är lärarens uppgift av konstnärligt skapande art; tid och rum måste hänsyn-löst tagas i anspråk för att åt en sak ge dess fulla och enda förblivande utgestal-ning. Augusta Lithner kunde — för livet

— ge flykt och riktning åt ett barn eller en ung människas moraliska fantasi ge-nom den klang av vördnad — eller föräkt — som omsväpte ett ord från hennes mun. Hur hon kunde förbereda en sak som syntes henne betydelsefull! Annu efter trettio år kan jag höra tonfallet, då hon förberedde en timme som hon ämnade ägna åt läsande och uttilltalande av några strofer ur Emersons A psalm of life, och slutade denna inledning så: Och det lär jag säga, att den diktens tycker jag om.

Hur hon kunde förbereda och med ständi-ga nya impulser upprätthålla andan t. ex. under de vansliga vakfria skriv-ningsstimmarna! Och hur hon förberedde oss — jag skulle vilja säga invigde oss — till deltagande i de sociala föreläsning-ar, som nu sloctnat bort, för flick- och samskolornas högsta klass, som tog sin början omkring sekelskiftet under hene-sens livliga medverkan. Tidens anda fann säkert ett uttryck i initiativet till dessa föreläsningar, hon hade fattat den, men hon förstod att det behövdes en person-lig stöd för att helt unga människor skulle kunna bli mottagliga därför.

Kära Augusta Lithner! Strid här du väckt, hårda stötar här du givit, din egen väg har du följt — och du har mycket att lära oss: Oss dina många klassbarn, som från dig fått mottaga så starka och be-själlade impulser; oss pedagoger, som så gärna vilja krypa bakom ett system, det må vara det ena eller andra, för att slippa den ständigt förnyade samlingen i inten-tensivt arbete, som låter skapande kraf-ter rinna till och ger dem slagkraft; oss människor, som fast vi drömmar om för-ändring och utveckling i vårt liv och ar-bete gärna tror att sådant känns behag-ligt och sker av sig själv. Må vi kunna uppskatta vad du lärt oss.

Låt mig till sist få läsa en strof ur Emersons Livets psalm som du lärde oss:

Life is real, life is earnest, and the grave is not its goal. Dust Thou art, to dust returnest, was not spoken of the soul.

Honorine Hermelin.

Augusta Lithner, som vid sin bortgång var 73 år gammal var från 1894 och tills hon pensionerades lärarinnan i Brummerska skolan i Stockholm. Hon var under många år vice ordf. i Pedagogiska Säll-skapet, ordförande i Ro, förening för svenska lärarinnors åldersoms- och vilio-hem.

Fröken Berta Wellin, högern, höll på att trassla in sig genom ett yttrande om behörighetslagens värdor och var för övrigt obekant att göra några löften och centrens kandidat, fröken Edith Lindblom, kunde som representant för ett nytt parti endast säga vad detta parti tänkte göra, därvid citerande dess ledare, ombudsman Hellichius. Låt oss hoppas att kvinnorna till nästa val uppnått en sådan politisk självständi-ghet, att de inte längre bebövs stå och i tur och ordning räkna upp vad deras manliga ledare har sagt, utan kan göra en målmedveten, djärvt och oberoende in-sats i det politiska arbetet. C. H.

Köp Edra Hälsovårdsartiklar för KVINNOHYGIEN FÖRLOSSNING HAVANDESKAP BA'N VÅRD hos KIFA KUNGL. HOVLIVERANTÖR 31 Regeringsgatan 31

Tidevarvet tar stickprov.

Tidevarvet har fortsatt sina ofta fåfånga ansträngningar att mellan fåga och föredrag: avpressa vänsterinriktade riksdagskandidater deras åsikt om Radikala Gruppens program. Höger, bondeförbundarna och fascisterna ha vi inte ansett mödan värt att besvärja. Många av dem vi tillfrågat ha sagt sig gärna vilja svara, men ha omöjligt kunnat uppbära de därför nödvändiga minuterna.

Bländ dem som vi lyckats infånga är partiledaren för Sveriges kommunistiska parti, redaktör *Karl Kilbom*, som först skarpt avstånd från det borgerliga läppverk, som lägts för hans ögon men kunnat på varje punkt för sig, gör följande uttalande:

Jag hälsar med tillfredsställelse förslaget att gå emot spekulativt i stridande jordvärde liksom också att jorden skall göras åtkomlig utan kapital. Likaså tycker jag det är utmärkt med en tempolimit från det allmänna sida som befördrar egna hem och kooperativa byggen — men varför bara jordpolitik? Måste lika befyndesfullt är ju att organisera kreditpolitiken. Jag instämmer också i kravet på obligatorisk bostadsinspektion.

Det bästa i ert program och som sammanfaller med de strävanden som varit våra, är punkten om folkhälsan. Uttalandet om arbetet för folklykhet stämmer också fullkomligt med min uppfattning.

Programmet tyder på radikala strömningar bland de intellektuella kvinnorna, som delvis är typiska för intellektuella i alla länder men delvis också ligger helt i linje med vårt partis strävanden. Framförallt med hänsyn till de senare är det anledning att med största glädje hälsa de strävanden detta ger uttryck för. Jag är övertygad om att också den kommunistiska politiken för att lyckas måste räkna med samling av alla nyttiga människor, inte minst de intellektuella. Alldeles särskilt skulle jag vilja hälsa era strävanden, om de är ett uttryck för att den klassöfverhörd och sociala dumhet håller på att vika, som hittills i stor utsträckning hindrat halvtillräckliga och intellektuella krets att söka kontakt med den revolutionära marxismen och dess politik. Stockholm den 13 sept.

Karl Kilbom.

Hans meningssfråga för *Elvira Dahlgren*, som står nr 6 på listan uttalar som sin åsikt, att den ekonomiska krisen sammanhänger med det kapitalistiska systemet och endast kan lösas genom detta systems avskaffande; att ifråga om bostadsfrågan ett rum pr individ borde vara minimum.

Punkten om folkhälsan kan jag i huvudsak instämma med, fortsätter fru Dahlgren, och understryker kravet om tillräckligt ekonomiskt understöd åt barnaförskolor.

Uttalandet om folklykhet anser hon riktigt, och framhåller att arbetarnas fackliga och politiska organisationer härvid har en stor uppgift att följa.

Hon instämmer vidare i punkten om lika rätt till arbete. Behovet av ökade skyddsåtgärder också för männen bör särskilt understrykas.

Till slut framhåller fru Dahlgren den kommunistiska uppfattningen att Nationernas förbund är de kapitalistiska stormakternas verktyg för tillvaratagande av deras intressen och aldrig kan främja fredssträvandena.

Det nya Centerpartiets kvinnliga representant i Stockholm, uppsatt på andra plats, fröken *Edith Lindblom*, svarar:

År Eder förtäringar om min personliga inställning till *Radikala Gruppens* program vill jag först säga, att jag, om endast min intuition fick gälla, skulle helt avsluta mig till detsamma, men efter denna får man ej döma då det gäller riksdagsfrågor. Då skola sakskafrån.

För dem som haft beta sin ungdom och sedan fram till den dag som är, strängt upptagen av förvärsarbetet, blir det ej tid att så noggrant sätta sig in i de stora frågorna om jordpolitik och den ekonomiska krisen, att man kan göra ett slutgiltigt uttalande. Mitt sunda förnuft säger mig emellertid att allt bör göras

för att förhindra jobberi med jorden, och att arbetet med densamma skall leda till fri besittningsrätt mot avgald för den jord, som brukas av en människa för sitt och de sinas uppehälle. Ett fritt varusättande ländan emellan är också en självklar sak.

Beträffande folkhälsan är jag fullt enig med Eder i de uppställda punkterna liksom i frågan om mäns och kvinnors lika rätt inför lagen.

Skofrågan behärskar jag ej, så jag kan göra något uttalande beträffande den fria skolan och de praktiska anordningarna för dess genomförande genom skolpengen, men min erfarenhet från arbetet har lärt mig, att de flesta människor skulle vara mera berjånade med en kortare skoldag först, där de elementära grunderna inlämnades, därefter arbete ute i det praktiska livet, för att sedan vid mogare år ha fritt tillfälle att studera vidare, d. v. s. få taga ut en del av skoltiden vid en senare åldersperiod.

Fredsfrågan. Jag är varm fredsvän och när jag en tillfällighet häromdagen fick se filmen »Luftens titaner» blev jag full av fasa inför vissheten, att ännu offras så mycken intelligens, så mycket mod och skicklighet i syfte att endast döda och förgöra andra människor. Man är frestad att utropa: »Så vakna då jag bort all krigsberedskap, det är ej värdigt vår tid!»

Men samtider säger mig erfarenheten, att man vidmer ej människlighetens sinne som en hand, utan det tager lång tid innan en annan upplåtning får göra sig gällande; det förekommer inga språng i utvecklingen. Vi få nog gå sakta fram mot målet, men jag är fullt enig med Eder, att Sverige bör tillvarataga alla möjligheter som givas genom vår anslutning till Nationernas Förbund, för att främja en fredlig utveckling av den internationella politiken. Den nationella upplåtningen bör påverkas så att den blir en självklar sak för Sveriges folk, att vapen icke kunna skaffa oss varken rätt eller makt, detta ernå vi endast genom samförstånd mellan folken och en ärlig arbetsvilja. Stockholm den 12 sept. 1932.

Edith Lindblom.

Liberalernas första namn i Göteborg, herr *C. J. Ekman*, yttrar:

Jag kan av bristande tid icke ingå närmare på de olika frågorna, utan måste utskänka mig till att förklara, att jag till fullo ansluter mig till kravet på rättvis likställighet emellan man och kvinna, ävensom i fråga om lika lön för lika arbete samt i pensionshänseende.

Jag är en varm vän av socialhygieniska förbättringar och har följaktligen medverkat därtill under de 16 år jag tillhört Göteborgs stadsfullmäktige. Göteborg den 13 sept.

C. J. Ekman.

De folkfrisinna ha på sin ena lista på andra plats det för Tidevarvet lärsare kända namnet *Ellen Hagen*, som uttalar följande:

Ett trettioårigt och jag vågar säga nitiskt arbete kan tydligt nog vittna om min upplåtning om likställighetsprincipen i fråga om lagar, lön, utbildnings- och förvärsomöjligheter. Med glädje kan erinras om att Frisinnade Folkpartiet på sitt Landsmöte i er enhälligt antog punkten om Behörighetstagens foljdriktiga tillämpande och likhet även vad beträffar familjelägg och pension, samt uttalande om för moderskapshjälpens snara kraftträdande och vidare utbyggande.

I frågan om folkhälsan ansluter jag mig sedan många år till uttalande önskemål. Även i nykterhetsfrågan, men vill starkare

betona att lagstiftning och folkupplysning bör gå jämsides.

Den ekonomiska frågans första punkt synes ju vara självklar, den senare vågar jag, på grund av för liten sakkännedom, icke på rak arm uttala mig om.

»Skolplanen» har mycket som är värd erkännande och sympati. Skulle skolpengen kunna förvärldiga fattiga studieträffare landsvägs vistelse vid läroverk så vore detta en god förbättring av skolreformen.

I vår in- och utrikespolitik bör samhörighetstanken hellan emellan mer och mer komma till uttryck. Vapenindustrin är världens största fara. Sverige borde icke där vara engagerad. N. F. måste stödjas och bevaras såsom världens begynnande rättsinstitution, hur detta skall kunna ske utan att samtidigt uppfylla de av varje medlem gjorda förpliktelserna det är för mig ännu oklart. Att vår försvarsberedning bör ägna sig åt att genomarbete och framläggna fredliga medel och metoder för att i detta hänsäende uttrycka den mellanfolkliga solidariteten har min varmaste anslutning. Stockholm den 13 sept.

Ellen Hagen.

Tvenne socialdemokratiska röster nå oss i sista ögonblicket:

Redaktör *Elof Lindberg* i Umeå, socialdemokratisk kandidat, framhåller, då vi lyckas anträffa honom under en kort pass mellan två tågser, att han ju ifråga om kvinnors rätt till arbete intar en särställning genom sina motiver i riksdagen angående gift kvinna i statsjäms men att han för övrigt är anhängare av principen om lika lön. I fredsfrågan däremot, säger redaktör Lindberg, överensstämmer min ståndpunkt helt med *Radikala Gruppens* program. Jag kommer på den punkten fortfarande att arbeta för nationell avrustning.

Fru *Olivia Nordgren*, Trälberg, skriver:

Understryker fullt och helt de synpunkter *Radikala Gruppens* framfört beträffande åtgärder för folkhälsans skyddande. Särskilt bostadsfrågan anser jag vara en fråga kring vilken alla kvinnor enligt borde sluta upp, oberoende av partiståndpunkt. Första villkoret för att ett hem skall kunna bli ett gott södant, är ju en människovärdig bostad, och särskilt hemmen bör ju ligga oss kvinnor varmt om hjärtat.

Behovet av ett ändamålsenligt organiserat vapenutbyte mellan folken framträder starkare än någonsin i dessa tider, då tullgalenskapen epidemiskt gripi ikring sig i alla länder, och konsekvenserna härav dagligen komma till synes i form av ökad arbetslöshet och därmed följande nöd och elände i miljoner hem. I fredsfrågan tyder jag den synpunkten att den yttre tryggheten bör grundas på ekonomiskt och politiskt samförstånd mellan länder och folk, och vill särskilt inrynjande av de sociala missförhållandena, den enda säkra väg som leder till målet.

Infråga om mäns och kvinnors lika rätt till arbete och likställighet inför lagen ber jag få hänvisa till den ståndpunkt jag inlagt härvidlag, när dessa frågor varit föremål för behandling i riksdagen vid olika tillfällen. Att folklykhetstanken, och arbetet för densamma, ligger mig varmt om hjärtat är en självklar sak, då jag sedan ett kvarts sekel tillbaka är organiserad nykterist.

Jordfrågan anser jag mig icke behärskat tillräckligt för att avgå något omdöme om efter vilka riktlinjer denna bör lösas, och beträffande skolundervisningens ordnande är jag personligen av den uppfattningen att denna lämpligast bör ske genom statens försorg, detta dock utan att på min-

Lady Augusta Gregory och den irländska teatern.

(Forts. fr. föreg. nr.)

Det är Abbey-teaterns och Lady Gregory's förtjänst, att de genom att gå till folket mötte folkets behov och väckte det konstnärliga intresset och skapardriften. Därigenom blev Abbey-teatern och den irländska teatern över huvud nationell och självständigt i en utsträckning som är okänd i de flesta kulturländer. Visserligen övergav män — lyckligtvis — den satsen, att den nationella teatern skulle vara av, för och om irländare och gick i viss mån tillbaka till Edward Martyns ståndpunkt, vilket redan framgår av Lady Gregory's översättningar, så att snart också både Ibson och Strindberg spelades, men det finns nog inte många teaterföretag i världen, som i så ringa grad varit beroende av översättningar som Abbey-teatern.

Detta är så mycket mer förbluffande, som den irländska dramatiken varit och är handikapad på ett sätt som ingen dramatik i världen, i det att två väsentliga livsområden varit slutna för den. Religiosa och moraliska problem kan och får ju inte diskuteras och existerar ju över huvud inte, då religion och moralisystem en gång för alla är fastslagna genom den katolska kyrkan. Allt som kunde falla under dessa rubriker måste man alltså gå »udenom».

Denna begränsning har skaffat Abbey-teatern betydande svårigheter, där Lady Gregory's visdys och engelska sammanjämningsförmåga varit av stort värde. Det framträdde redan vid starten. Till följd av intriger från förutvarande teaterns sida visade sig myndigheterna ovilliga att bevilja tillstånd. Bröderna Fay's sällskap hade ju spelat så »omoraliska» författare som Ibson och Maeterlinck! Men Lady Gregory lyckades ändå utverka tillstånd, men det gavs endast på det villkoret, att inga engelska stycken skulle spelas. De skulle alltså vara förklarade — engelska — teaternas förbehållna. Den begränsningen undanröjdes emellertid senare. Så fick hon vara med och gripa in vid mer än ett tillfälle, t. ex. när teatern en gång skulle spela ett Shaw-stycke, som blivit förbju-

det i England. Då blev det svårigheter och hot; och hon fick vara diplomat och underhandlare. När sedan Miss Horniman, 1910, uppbörde att understötja teatern och man av ekonomiska skäl måste lägga om verksamheten och fann det nödvändigt att sätta sällskapet ut på turnéer först till England och sedan på en mycket händerisk färd till Amerika, följde Lady Gregory med, och hon fick minnas sysselsättning. Till sällskapets repertoar hörde ett av Synges mästerverk. Det överensstämmer emellertid inte med den idealiserade spegeln, som den katolska irländaren gör sig av sig själv, och när detta stycke nu skulle spelas, ställde irländarna på många håll till ett fastlag rabalder — en inte alltid så behaglig gränsreaktion — alldeles som det hade skett i Dublin några år förut — då hade Lady Gregory telegraferat till Synges »publiken i uppståndelse vid ordet »särk». — Nu fick hon också vara uttolkare och diplomat.

Dessa turnéer hade ett glänsande finansiellt och konstnärligt resultat. De gjorde Synges och Lady Gregory's namn, den irländska dramatiken och skådespelarkonsten kända och högt uppskattade i den engelsktalande världen och stärkte den engelsktalande världen och stärkte

Under världskriget och frihetstridningen på kända teatern med stora svårigheter, men värken Yeats eller Lady Gregory fallde modet och lyckades hålla det hela samman, trots att bomborna under gatubadningarna regnade kring teaterbyggnaden och mer än en sällskaps medlemmar stupade.

Så när den irländska fristaten skapades, förändrades förhållandena fullständigt. Då fick Abbey-teatern statsunderstöd, enligt uppgift den enda statsunderstödda teatern inom det brittiska väldet. Det är inte utan, att folk har sagt, att det haft verkningskraft på både gott och ont. Unge kritiker har velat påstå, att med den officiella ställningen följt en viss kontroll, som dämpat lusten att prova nya ting och dragit med sig en viss högtidlighet, som inte stämmer bra överens med traditionen från den kampglada ungdomstiden.

Men med den ekonomiskt säkrare ställningen står en av Lady Gregory's drömmar närmare förverkligandet: att få en skådespelarskola, så att man har krafter nog att sända ut turnéer. Därigenom skulle konsten kunna nå inte bara Dublin utan, som Yeats uttryckte det, »svågarnas och åkrarnas arbetande folk». Det var Lady Gregory's förhoppning, att hennes historiska skådespel skulle uppföras serievist i olika delar av landet och att de skulle kunna ges vid skolor och läroverk som en del av historieundervisningen. Hon var verksam för sin teater ända in i sena ålderdomen. Det sista stycket hon fick uppfört, så vitt nedskrivaren härav känner, är daterat 1927. Men hon har gjort än mer än allt detta. Hon skrev Abbey-teaterns historia, 1913, hon gav ut ett par volymer översättningar eller omtolkningar av de gamla gaeliska sagocyklarna, vad »barnerna sjöngom om Irland», denna underbara rika fortidsdiktning, som så eldat Ständish James O'Grady och genom honom samtiedens oavhängighetskamp. Liksom O'Grady visar hon på denna stolpa sagovärld som en rik källa för dramatisk diktning.

Hennes livsprogram var: »Vi ville skapa för Irland en teater med en grundval av realism och en överbegynnad av skönhets. Nog har väl många tyckt, att den irländska dramatiken på senare är stäng in sig väl mycket i en tydlig, föga skönhetsburen naturalism. Men vilken skatt av skönhet har hon ändå inte skänkt sitt folk, hon och de andra penningföraktande okunniga drömmarna, och med Irland också världen utanför. Man vill fullt och helt instämja i litteraturhistoriens ord: »Hon är i sanning en häpnadsväckande kvinna, en kvinna som Irland och den irländska teatern med all rätt kan vara stolta över».

T. Hilding Svartengren.

Edra Dräkter och Kappor
Beställer Ni fördelaktigast hos

J. EDV. LINDGREN'S
HERR- OCH DAMSKRÄDDERI
TEGNERGATAN 23 • TEL. N. 11881
Färdiga KAFFOR ställt utförda.

Kredit ordnas.

Kungl. Hovblomsterhandel **Säg det med blommor!**
H. FLATOW Våsterlånggatan 14. STOCKHOLM
Blomsterförmedling till in- och utlandet.
Telegr.-adt.: Flatow. Telefoner: 10506, Norr 2117. Postgi ökonto 549

Den mäktiga skolan.

(Forts. fr. sid. 1.)

Årig skolgång, under hela tiden byggd på de olika utvecklingskedans bildningsbehov och arbetsförmåga, skulle säkerligen snart nog hävda sin överlägsenhet över realskolans examensbetyg. Men låt oss klart se i ögonen att också studentexamen måste bort, att examen borde helt förläggas till de vuxna människornas värld, alltså inom högskolorna.

Det kommer emellertid att bli svårt att verkligen

driva ut det gamla examensgiftet.

Det kommer säkert att envist hålla sig kvar som övertro på somliga kunskapers nödvändighet och andras önskelighet. Ett närliggande exempel är den grova gränsen mellan »riktiga skolmen» och s. k. övningsmännen, de som dock är bildande och skapande på ett kännbart och påtagligt sätt under arbete med form och färg, tal och ton. En liknande grov och fördomsfull gräns går nu mellan de ämnen som särskilt passar gossar och de som passar flickor och det gäller också att med friska krafter angripa den.

Det är säkert endast ett resolut och energiskt sökande efter

den växande människans bildningsbehov under olika utvecklingskedan

som kan utdriva examensgiftet ur skolan och i stället få fram inifrån kommande arbetsintensitet och arbetsresultat av kvarlevande värde.

Låt oss taga ett exempel ur högen: de främmande språken. Den nuvarande skolordningen låter dem på ett onödigt, opraktiskt och fördomsjukande sätt bli skiljande mellan dem som »bara har folkskolebildning» och andra lyckigare lottade. Den allra enklaste hänsyn till uppväxtårens utvecklingsperioder skulle säga oss, att så nära 2-3-årsåldern som möjligt, då ju utan vidare ett aldrig så svårt språk inläres helt på imitationens väg — alltså i skolans första klass, borde ett eller två främmande språk komma in och läras på talets, på sagans och dikens, på uttillsningsens och avskrivningens väg. Där kunde uttalet, okvalt av senare års skygghet och otymplighet, bli naturligt och riktigt, och det vore bra att ända från den tiden börja samla på språkens glosor med alla därför så väl tillrättlagda krafter. Sedan — i den ihärdiga, exakta och vetgiriga 10-13-årsåldern — skulle säkert med tacksamhet mottagas en utredande, jämförande »grammatikforskning», varvid modersmålets grammatik anförtröddes åt språkläraren, som säkert hade bäst hand därmed.

Slutligen, i åldern mellan 14-16 år, de »dramatiska åren», men också de lyriska och filosofiska, vore tiden inne att dricka — så djupt man kunde — ur de främmande språkens litteratur liksom ur det egna språkets. Hur skulle ett en sådan litteraturläsning också kunna verka befruktande på ämnet *historia*, som just under dessa år borde ha sin högkonjunktur.

många och goda bullar med kooperativas mjöl

Men allt detta kan endast på allvar ske i den examenfria skolan.

Vad menas till sist med

»den fria skolan»?

Därmed menas den, vars årskurser ej är fastslagna av statsmakterna, d. v. s. av den till sådana frågars avgörande grymt inkompetenta riksdagen. Vidare den skola som icke är tvungen att följa orubbliga former och normer vid lärtillsättning, utan exempelvis kan sätta en ingenjör till lärare i matematik och fysik och en »vanlig människa» till lärare språk, en småskollärarinna till lärare för stora barn och en filosofie doktor för små, förutsatt att de är framstående lärpersonligheter med duglighet just för sina respektive poster.

Att sådana skolor i ekonomiskt avseende skulle kunna bli »jämställda» med statens eller kommunens är väl knappast möjligt eller ens önskvärdt. Statens och kommunens skolor har ett väldigt försprång med sina skolbyggnader och sin väl inarbetade och avlönade lärarkår. Den fria skolan måste säkert alltid bygga på starka impulser hos sin uppfostran liksom hos sin lärarkår och på solidaritet mellan dessa, som kan bära upp både ekonomiska svårigheter och vanskligheterna vid nya försök. Men

skolpenningssystemet

innebär ju att terminsavgifter av ungefär enahanda storlek skulle och kunde betalas till *alla* skolor, såväl enskilda som allmänna. Den stora skillnaden skulle alltså bli *att barnen* — eller föräldrarna — i ekonomiskt avseende blev

jämställda vid sitt val av skola.

Detta vore till bätnad för de fria skolorna, som annars huvudsakligen får arbeta med barn ur en trångt begränsad välsituerad krets. Men det vore säkerligen till stor bätnad också för de allmänna skolorna om, som sannolikt är, systemet komme att verka i riktning mot utjämning av skillnaden mellan allmän och enskild skola, med andra ord mot ett uppjuktande av de allmänna skolornas strama villkor.

Ett medborgarår.

Behovet av ett studierår i 20-30-årsåldern — eller efter individuellt val ännu senare — kan ingalunda anses upphävt genom vare sig *Åtta-* eller *tio-årig* grundläggande skolgång. Det kommer sannolikt att visa sig, att ju mera genomgripande och impulsivt den skolgången varit, dess starkare blir behovet av en senare studietid — till samling och undfående av bättre insikter och nya impulser. Är ett sådant behov medvetet och starkt, kommer också medel att uppträvas till dess förverkligande. Men det vore säkert praktiskt att en — kanske framtingad — avslutning efter åtta år av den grundläggande skolgången, berättigade till att uttaga de två sista årens skolpenning och en senare studietid. Valet av platsen och sättet för dessa studier bör naturligtvis vara fullt fritt.

Över huvud taget måste så kraftigt som möjligt påyrkas att den allmänna opinionen och även statsmakterna gör klart för sig

huruvida studielust är ett ont eller ett gott och hur den bör behandlas.

För närvarande ordas mycket om att »stiltvarata begåvningarna», men samtidigt behandlas barn, ungdom och vuxna människor med frisk och levande studiehåg som farliga djur, vilka genom tränga hål försiktigt släppas från bur till bur för

Och nu väntar vi på nästa operett.

(Forts. fr. sid. 1.)

med brister och gjorde allvariga ansträngningar att intala sig själv att vad man såg var acceptabelt.

Ekman deklamerade sin text med ett maniererat vridande på kroppen och en vemodig, nästan tragisk blick som illa passade ihop med överkyperens mentalitet. Herr Ekman har kommit in i ett hjulspar, som inte passar till hans tespiakära. Vänd om till den riktiga konsten, sått inte allt på ett kort — det egna jagets hjärteknekt — odla den fina och krävande komedien, men odla den tillsammans med jämlikar och svenskar, detta senare utslutande med tanke på värden om vårt språk.

Orkestrern var ytterligt svag, de insmickrande refrängmelodierna fingo aldrig tillfälle att klinga ut i hela sin tyroretkulör. Dekorationen flyttade inte upp föreställningen på ett högre plan och balletmästarens omplantering av hur balleterna utförts utomlands, talar inte gott för hans kapacitet. Såväl regissör som koreograf rättfärdigade inte importen.

Naima Wifstrand har avseglat i vattugastfartnemen med en ganska unik teaterbåt. Lokales dekorer och tribunens konstanta dekoration inbjuder till god kabaretkonst, men direktören har gjort ett fel, hon som alla andra, hon har baserat allt på sin egen berömmelse och låtit text, kupletter och utföranden komma i andra hand. Kvällen blev inte vad den kunnat bli, dess hällbaraste intyck var fru Wifstrands recitation av prins Vilhelms tidbetonade dikt och för övrigt ett alltför fritt framförande av herrar Lövs och Fagstad. Den senares humor stannar innanför hans, som det ifrån salongen förefaller, fullkomligt tandlösa mun, och herr Lövs äger ej den subtila komik som trives inom kabaretkonstens rama. Han agerade för ett galleri som inte fanns. Med kloka förnyelser, ett bättre användande av den röstbegåvade

och anspråkslöst charmerande fru Ottonson, kan teaterbåtsidén utveckla sig till ett konstant nöje. Varför inte börja först sedan de andra teaternas slutat och försöka att inradera de olika scenernas artister bland teaterns besättning?

Oscarsteaterns nya direktör har redan i starten fastslagit att operettkonst är starkt förbundet med sång — samtliga artister, såväl solister som kör, äro av prima kvalitet. Själva öppningsprogrammet »Okensängens» är ett fynd för vilken scen som helst, dramatisk och med sångbar musik. Regien översvåldigade inte, rådde inte på de banala dekorationerna och vad teatern ska med en vridsen att göra förstär jag inte. Göteborgsteaterns modernt inrättade och dekorativt särdeles klokt utrustade regissör-dekorationsartist, Kannenvorff skulle anlitas och framförandet hade då fått en prigel, mera värdig ensemblen, än vad som nu skedd. Trots alla dessa drawbacks, billigt utförda kostymer, hastigt utexaminerade balletartister (inövade av samma danska tilltagarna herre, som föruskat Vitahästdanskompositionerna från Berlin), svag regi och ett något för jazzigt tolkat partiturer, blev framgången översvåldigande och väl förtjänt.

Fru Rosengren har aldrig varit så tilltalande, sångligt och dramatisk, som denna gång. Hon för sig och skön som en världsdiva — d. v. s. utomlands och i detta fallet betyder diva inte något var frukost, bortskämt stycke kvinnfolk, utan en individ som konstnärligt förstår att utnyttja hela sitt kunnande och sin charme. Egge sjunger, talar och spelar medryckande och konstnärligt. Han är den bästa operettjälte vi haft på tretio år. Fru Söderberg har en insmickrande spelmetod, man kan inte låta bli att tycka om henne och över hela linjen presterades ett ett nerverfullt och intresserat spel, Folke Anderssons tensorsolo är bara det

Anarkisten fick inte prygel i Amsterdam.

ARBETAREN för den 10 september anför den kritik, som *Finn Moes* i norska *Arbeiderbladet* riktat mot Antikrigskongressen i Amsterdam.

Kongressens sammansättning hade enligt *Moes* varit alltför löslig med representanter för »sant sagt allting mellan himmel och jord». Den skulle härigenom få betydelse praktiskt taget endast för dem som varit närvarande — genom impulser till ny och fortsatt kamp mot kriget — men icke utgör någon konkret aktion mot krigsfrån.

Självallet hade det varit önskvärdt att arbetarörelsens *samtliga huvudorganisationer* varit representativt företrädare vid kongressen. Att det brast på en del punkter i det förberedande arbetet är ju välkänt. Representationen blev trots detta — som framgår av mandatförvaltningskommissionens uppgifter — i varje fall fullt allsidig. I fråga om kongressens framtida betydelse skulle jag vilja framhålla att också i de största och starkaste organisationers kampstråk ingår som en väsentlig del de enskildas initiativ och impulser och att man av kongresser i allmänhet knappast kan begära någon betydelse utöver deras förmåga att väcka och stärka dykta impulser. En uppgift som kan vara viktig nog.

Arbetaren har också anförut *Finn Moes* uppgift om att en anarkist, som delade ut anarkistiska flygblad mot kriget skulle ha blivit slagen halvt fördrävd samt hindrats att uttala ordet. Då ryktet om en sådan händelse hade spritt sig på kongressen tog Axel Holmström, svensk delegat och anarkist, reda på den unge mannen ifråga och vi fick en direkt förklaring av honom själv. Han hade av vakterna nekats tillträde till kongressen, dit endast delegater mot uppvisande av kort släpptes in. En av vakterna hade knuffat till honom — det var också en ganska nervös trängsel vid ingången, där de 2,000 skulle ut och in — men något pryglande hade det inte varit tal om. Han erkände själv att saken delvis var anarkisternas eget fel, som inte hade deltagit organisationsvis i förarbetet till kongressen.

Trotskistens utvisning trots presidietts energiska ansträngningar att tysta för-samlingen är obestridlig. Däremot talade »representanter för andra riktningar än de kommunistiska» — pacifister, t. ex. general von Schoenich, *Lida Gustava Heyman*, *Romain Rolland* genom *madame Duchêne* — anarkister, socialdemokrater etc. utan att »sabboteras» med kongressens bifall. Att trängseln kring tafarstolen var utomordentlig är en annan historia!

C. H.

värt att undersöka om det inte just är studentexamen som *lurar alltför många* och alltför många olämpliga in på de akademiska studiernas bana.

Men huvudsaken är: *Skall den för alla barn och varje växande människa grundläggande om också olikstarka och olikriktade bildningskraften och utbildningshågen mötas av förtroende eller befruktande villkor.* Det är ifråga.

Honorie Helmerin.

Restaurang Port Arthur

Blekingegatan 40
Telefon Söder 34784

Bra matsälle

värt ett besök och när Stenhammar sjunger låter han bra och när han spelar operadramatik ifrån sextioalet tror man att man skall skratta och gör det till artistens stora förvåning. Måste operartisterna spela som imbeciller för att tolereras av sina kolleger?

Cirkusteatern har utlöst en tävlan om ett nytt namn för lokalen och medan vinstnummerna, hela femtio kronor, räntar till sig spelat det Strauss, far och son, för tulla klutur. Handlingen är anekdotisk, så spindelvävsstunn att de skissat utförda dekorationerna inte räckta till för att ge kött och blod åt händelsernas gång. Regien och koreografen har inte i gemenskap förmått att levandegöra scenutrymmet, förtäta dialogerna mellan arriorna. Skådespelaruppbudet herrar Wahlbom, Deurell, Sandberg och några till, visa inte yrket från dess bästa sidor. Deurell, som är kunnig och har skenkultur, förföll åt bondkomiken. Wahlbom spelade sin patienterade fulla gubbe och herr Sandberg gjorde en exakt replik av sin framgångsrikt scenkastning.

Herr Hislop spelade uruset teater, så vedervärdigt idiotiskt, att om jag får se samma tolkning ytterligare en gång i en opera, kommer jag till att tronom vara sådana. Finns det då i herrans namn inga pretentioner utomlands på tenorer? Nu har jag sett den celebre sångaren agera till punkt och pricka lika dårhusmässigt i »Lakmé», »Butterfly», »Manon» och hela hans reperthor för övrigt. Det skulle vara skottpengar på sligt spel i vår krävande tid — strupar av guld behålla inte alltid klängen och när väljudet tryter och sångaren inte har annat än spelet att trygga sig till, då blir han obarmhärtigt utvisad. Anna så länge klingar han kultiverat och bra och hänföra massorna, men samma smältande tenorfråg som Folke Andersson besitter han inte.

Bäst i spel, sång och stil var Sigrid Brandel, en förmån konstnärliga i varje ton. Det var ett verkligt nöje att lyssna till hennes dialogföring och sin enda aria sjöng hon med nobless. Isa Quensel har en sålssyn ner sångröst, varje liten frasering när ut till åhörarna. Ibland får hennes sång något av pilyrkry över sig, en elviramidpancharme, men i dustererna med Hislop tog hon upp sig och nästan dominerade. Den röstes är värd att skolas inlett, värd att förtes med ett djup motsvarande de rena konturerna — och sett som sceniskt arbete kan man inte annat än säga att fru Quensel har gjort framsteg och måste, mänskligt att döma vara på rätt väg. Har teatern råd att misshandla med en talang som Carl Helligren? Förvånande nog låt orkestrern tunn och indolent och den med rätta en gång så älskade dirigenten Schneevogt gjorde inga underverk. Han gjorde som skåningarna, han satt.

Nu väntar vi på nästa operett, blir det Dramaten eller Komedien?

Sven Stål.